

Po stopách divokého Boha

Sandra Silná
Markéta Pilátová

mladá fronta

Po stopách divokého Boha

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.mf.cz
www.albatrosmedia.cz

mladá fronta

Sandra Silná, Markéta Pilátová
Po stopách divokého Boha – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Po stopách divokého Boha

TADY JSEM
SE DĚLA
UŽ PŘED
700-STY
LETY!

Po stopách divokého Boha

mladá fronta

**Sandra Silná
Markéta Pilátová**

Mým synům Heřmanovi a Václavovi – jako kompas do světa, rodičům s poděkováním za kořeny a hnízdo, Petrovi V. s díky za pozdní inspirativní a důležité přátelství. Markétě za tvůrčí okamžiky, které začaly kdysi společným skládáním origami a přerostly až do této knihy. Přátelům, blízkým a všem lidem dobré vůle.

Text © Sandra Silná, 2025

Interview © Markéta Pilátová, 2025

Cover photo © Roman Franc, 2025

Photographs © Sandra Silná, 2025

E-book konverze © GDTP Studio Albatros Media, 2025

ISBN tištěné verze 978-80-204-6566-5

ISBN e-knihy 978-80-204-6571-9 (1. zveřejnění, 2025) (ePDF)

ISBN e-knihy 978-80-204-6582-5 (1. zveřejnění, 2025) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-204-6583-2 (1. zveřejnění, 2025) (mobi)

Leden

měsíc vděčnosti

*Když se napiješ z pramene,
nezapomeň na ten pramen.*

ČÍNSKÉ PŘÍSLOVÍ

Začátek roku je tak trochu zvláštní doba. Leckdo do ní vstupuje s naladěním, aby na sobě něco změnil, dává si předsevzetí, která občas dodrží, někdy ale taky ne.

Po letech už bezpečně vím, že ve mně předsevzetí vyvolávají určité napětí, možná až trochu stres z toho, že něco musím. A tak si je raději už nedávám. Přišla jsem ale na způsob, jak si v životě navodit smysluplné a potřebné změny, a to bez vnitřního napětí. S přelomem roku se prvně ohlížím zpátky, s vděčností probírám, co se událo, co mě potkalo, čím jsem prošla. A na základě toho se určité věci pokouším dělat jinak. Z toho, co bylo, vycházím k tomu, co bude. Pořádila jsem si k ruce jednoduchou pomůcku, něco co doma patrně máme každý. Krabici od bot.

Krabice od bot není nic, co bychom za život nedrželi v ruce. Je to vlastně docela nepotřebný obal, někteří z nás jej necháváme ještě v obuvnickém obchodě, protože ta bedýnka je někdy docela dost neskladná, jiní ji vyhazujeme záhy po příchodu domů. Možná jsou i tací, kteří tu krabici pečlivě uschovají, protože co kdyby se boty brzy rozpadly a bylo potřeba je vrátet – bude chtít prodavač či prodavačka i originální obal? Nicméně já jsem si nedávno, přesněji vloni, jednu krabici od bot zcela záměrně nechala, ale

z úplně jiného důvodu, než je pochybnost nad kvalitou a trvanlivostí zakoupené obuvi. Krabici jsem si trochu dopravila, polepila zbytkem balicího papíru a nadepsala slovem VDĚČNOST. Od té doby, co ji mám, v ní cíleně skončil například obal od dobré zrnkové kávy, kterou mi darovali snoubenci, poté co jsem je oddala, nebo vstupenka z koncertu okouzující japonské pianistky Maki Namekawy žijící nyní v Brně, na který jsem ani nedoufala, že se přes své mateřské povinnosti dostanu. Po koncertu jsme se s interpretkou zázračně stihly sprátnout, než odletěla představovat dílo svého dvorního skladatele Philipa Glasse zase na druhý konec světa. K těmto pokladům mi v boxu přibýly třeba ještě polaroidové fotky, občas trochu nečitelné, které fotil můj starší syn a na nichž se s trochou fantazie rýsuji já se synkem mladším. Jízdenka z vlaku, lístek do zoo, ručně psané poděkování od paní, které jsem pochovávala manžela, pohled od kamarádů z prázdnin. Vizitky z kaváren. Ale i lístečky, na které si píšu kousky monologů zaslechnutých na ulici, věty, které mě zaujmou, rezonují se mnou a ve mně, udělají mi hezčí den nebo se mě třeba jen dotknou a připomenou, že život je přes všechnu tu občasnou tíhu krásný! Některé věty mi takhle přešly do mluvy a do života: *Pečovat o chrám svého těla! Je krásné s někým sdílet nebe nad hlavou! Nebojte se, Kristova láska přemohla svět!*

Směs těchto zdánlivých drobností, nevšedních darů, které by možná skončily v koši nebo v lepším případě založené ledabyly v knížce či zmuchlané na dně batohu, si tedy ukládám do té krabice, abych si ji mohla jednou za čas otevřít a jako pomyslný deník projít to, co jsem za uplynulý čas zažila. Čím jsem prošla a za co můžu být vděčná. Protože i mě, stejně jako leckoho v této nejisté době, občas přepadají chmury – co bude dál a jak, jaký život žiju a žijeme a proč se mi nedaří dosáhnout toho či onoho (a ostatním přitom ano, vždyť to vidím *všude* – hlavně na sociálních sítích – haha!).

Vděčnost vnímám jako něco, k čemu se vědomě rozhodujeme, případně nás k vděčnosti dovede nějaká zásadní životní zkušenost. Třeba i prožité trauma. Anebo pomoc od druhých ve chvíli krize. Křesťanství nás učí, že vděčnost je něco, co mění naše chápání daru života, pohled na životní čas a události během něj, na priority. Mění naše nároky. V prožitku vděčnosti se myslím hodně obrušuje ego a člověk se učí vnímat, jak moc je propojený s TY – světem, Stvořitelem, dalšími lidmi, se svým *environmemtem*. Na první dobrou se mi vybavuje novozákonní příběh o uzdravení deseti nemocných. Je v Lukášově evangeliu (L 17) a pointou příběhu je právě vděčnost. Ježíš uzdraví deset lidí, devět z nich hned poté odejde a jenom jeden se vrátí, protože mu dojdou souvislosti – kdo ho uzdravil,

co ho uzdravilo a jak důležitá je právě i vděčnost v celém procesu. Ten příběh vypráví o celkovém nastavení myšlení člověka, o prioritách, které se na životní cestě pod vlivem různých událostí mění či mohou měnit.

Jan Amos Komenský, jeden z duchovních učitelů a inspiračních zdrojů nauky Církve československé husitské, který není zdaleka jen historickou postavou, ale – věřte, či ne, opravdu v mnohém aktuálním myslitelem, napsal: *Lidé mají učit se, pokud nejvíce možno. Svět zajisté temnot svých sprostěn býti nemůže, leda rozžetím pochodně moudrosti. Lidé vzdělaní v pravdě jimi jsou. Ztratíš-li čas života, ztratíš sám sebe.* A tak si sugeruji a učím se mimochodem to, že žiju hezký a bohatý život, i když se mi to ne vždycky tak úplně pozdává, a to právě i díky své krabici vděčnosti, kde se mi hromadí každodenní drobnosti. Zpětně nahlíženo, vůbec nejsou samozřejmé a vůbec jich není málo. Možná je potřeba se ve vděčnosti trochu cvičit, vsugerovávat si ji i proto, abychom nemarnili čas pouze vyhlížením lepších zítřků, ale žili vědomě to, co je tady a teď. Je v tom kus moudrosti a ochoty učit se o tom, co je v životě důležité. Mnohdy vymýšlíme již dávno objevené. Tápeme, kam vedou směrovky, které neumíme vidět. Někdy si říkám, škoda, že nám *učitele národů* nepředstavili v těchto souvislostech – jako lifestyle kouče – už ve školních lavicích! S pocitem vděčnosti za něj ovšem děkuju i teď!

Za jakou věc ve své krabici jsi nejvděčnější a proč?

Za ty roky, kdy si cíleně hromadím vzpomínky touhle formou, se na první místa dostaly snímky z ultrazvuků, když jsem čekala své dva syny, a pak různé polaroidové fotky, které pořídil ať už jeden či druhý syn někde na svatbě, kam jsem je brala. Pak musím zmínit ještě pozvánku k účasti na pohřbu Václava Havla ve Svatovítské katedrále 23.12.2011, kam jsem se dostala díky tomu, že jsem tehdy pracovala jako generální sekretářka Ekumenické rady církví. To byl velký zážitek. Havla jsem milovala od svých deseti let, od sametové revoluce, kdy jsem ho poprvé začala vnímat. Naši měli doma málo knih, ale jednu, na kraji knihovničky, jsem si brzy četla, aniž bych jí rozuměla – Havlův *Dálkový výslech*. Jedna z mých ranějších dětských vzpomínek. Osobní rozloučení s Havlem pro mě byla velká pocta. Pořád je mou velkou inspirací. Stále se vracím k jeho textům. Jeho příběh se téměř až pohádkovsky zakončil. I přesto, co prožil, nezahořknul. Vnímal *blbou náladu* mezi lidmi. Když se po jeho smrti objevil termín *havlisti, pravdoláskaři a sluníčkáři*, zatrnulo mi, neboť nálepky poháněné frustrací pocházejí právě ze spektra lidí, se kterými Havel *soucítil*.

Viděl je a snažil se upozornit na to, že se jedná o rostoucí skupinu lidí, kteří jsou zklamaní z trajektorie svého života a tím jsou vlastně křehcí, manipulovatelní různými *abudélíp* fištróny. Co hůř, takoví lidé se občas sami vyhecují vzít spravedlnost do svých rukou, ovládne je zloba, vztek, no a jak to dopadá v extrémních případech, vidíme kolem sebe bohužel už téměř denně – různé útoky auty, střelba ve školách... za tím vším jsou nešťastní, nevyslyšení lidé, po jejichž činech zůstává ještě větší neštěstí... a já na přímce svého života vnímám Václava Havla jako svého asi prvního učitele, skrze něhož jsem začala o životě nějakým způsobem přemýšlet – nevidět jenom svoji pravdu, pochybovat. Havla si pamatuju jako rozvážlivého filosofa a je pro mě člověkem, který uměl spojovat lidi, inspirativním dramatikem a citlivým pozorovatelem života.

Kdy jsi byla nejvíc nevděčná a proč?

Zpětně si říkám, že to bylo v mém prvním manželství. Na začátku mého vztahu s manželem bylo moje obrovské zklamání z jiného vztahu. Ani můj budoucí manžel už nechtěl za partnerku farářku. Nicméně dali jsme se dohromady, s oboustranným velkým respektem k tomu, že je mezi námi téměř třicetiletý věkový rozdíl. Vztah klapal, narodil se nám

syn, já chtěla další dítě, nový domov, něco budovat, žít pestrý rodinný život. Tu svoji nevděčnost zpětně vnímám v tom, že manžel byl velmi tolerantní a velkorysý, ale já měla nějakou jinou představu o vztahové dynamice, a tak jsem posléze z manželství odešla, kvůli své tvrdé hlavě. Kolikrát jsem si říkala, že kdybych byla v té situaci dnes, zachovala bych se jinak, ale tehdy jsem neměla zkušenosti, jaké mám dnes.

I když, kdo ví – mě když chytne niterný pocit, puzení, že něco mám udělat, někam jít... tak nemůžu jinak. A i díky tomu jsem teď v Brně, kde se cítím doma a kde, troufám si říct, i moje služba Bohu a lidem rozkvetla. V církvi se obecně rozvody moc *nenosí*, spíš se klade důraz na to, aby lidé zůstávali spolu v *dobrém i zlém*. Je to ostatně i součást svatebního slibu a také přípravy na manželství, kdy se probírají možné třecí plochy, se kterými se páry v soužití setkávají.

Problém však vidím v tom, že to všechno zůstává často jen teorií. V praxi, po letech společného života a přirozeného lidského vývoje, bývá mnohé jinak, než si na začátku představujeme. Nejsem zastánkyní myšlenky, že by lidé měli v manželství zůstat za každou cenu, protože jsou situace, kdy je opravdu lepší vzájemně si dát svobodu, odpustit si a odejít. Je to velmi individuální, i proto se úplně neztotožňuji s absolutismem, který by říkal, že je rozvod špatně.

Věřím, že poslední slovo má stejně vždycky Bůh, a teprve, až jednou dospějeme do *bodu omega*, na samotný konec času, se ukáže, zda jsme jednali správně, nebo ne.

Jsem daleka toho, abych pastoračně vedla lidi tak, že bych jim říkala – „zůstaňte s alkoholikem / čkou, narcisem, zůstaňte v manželství, kde se jeden z vás bolestně propracoval k vlastnímu rozhodnutí nemít děti a vy s ním tuto perspektivu nesdílíte, zůstaňte tam, kde jste udělali všechno pro to, aby vás druhý skutečně v plnosti viděl, ale ono se to neděje a vy se jen trápíte.“ Nechci předávat klišé typu *musíte to vydržet*. Pro koho? Pro Boha? Bůh chce, abychom trpěli? Věřím v Boha, jehož máme být obrazem a který nás na cestě za ním podporuje svým milosrdenstvím. V Boha, který chce, abychom žili život v lásce a plnosti. Láska, cesta od já k Ty, dává životu hloubku a smysl.

Mluvila jsi o nevděčnosti v manželství. Dá se takový druh nevděčnosti zpětně nějak napravit, alespoň vnitřně?

To, co se stalo, nelze vzít zpátky a *opravit*, to můžeš jedinečně nějakou proměnou sebe samé. Umět odpustit – druhému člověku, sobě, přijmout, že ti někdo odpustil – je jedna z možných cest, jak ošetřit, opravit to, co se stalo. Odpuštění je lék, úleva, ale každý z nás víme, jak těžké je se

k němu někdy dopracovat. Protože je to i o egu, o nějaké naší vnitřní zařatosti a vůli či nevůli k odpuštění.

Odpuštění je v křesťanství velké téma. Mluvím o něm v kázáních, na svatbách i na pohřbech. Týká se mě samotné – neděli co neděli máme hned na počátku bohoslužby v liturgii chvilku ztišení, kdy vyzývám přítomné k niterné zpovědi, k odpuštění. Co se komu během té chvíle v duši děje, nevím, ale cílem je si ulevit, otevřít se duchovnímu slovu, které během bohoslužeb zazní, a také přijmout svátost Večeři Páně. Ta by měla v člověku prohloubit propojení s Bohem a podpořit jeho duchovní cestu. Modlíme se Otčenáš, silnou mantru, kde prosba o odpuštění také zaznívá.

V Bibli se dočteš, že odpouštět máš v podstatě pořád – sedmkrát a sedmdesátkrát sedmkrát. No prostě furt! A tohle je těžký. Když ti někdo ublíží, když to bolí a ty víš, že jsi v právu a že ten druhý se dokáže smát, ale tebe to pořád bolí... Jenže právě odpuštění je to, co ti umožní jít dál a nerýpat se pořád v ráně. Pomůže ti vymanit se z pozice oběti.

Ono se to lehko řekne, mnohem hůř ale dělá. A hlavně je to proces. Nestane se to jen tím, že si řekneš *odpouštím* a už to je.

Při zpovědi s lidmi mnohdy až bytostně cítím, jak moc chtějí odpustit, ale pořád to nejde. Až fyzicky mě bolí, když vidím, jak někdo trpí třeba tím, že byl zneužit, a jak se snaží jít dál, a přitom se trápí, pochybuje o sobě, hledá vinu

v sobě. To si připadám jak převaděčka na hodně tenkém laně – jdeme spolu v modlitbě a naslouchání ruku v ruce a já musím velmi opatrně našlapovat, snažím se pomoci lidem přejít na druhou stranu, k hojivému procesu odpuštění. Myslím, že na konci odpuštění může být ještě poděkování – za lekci, kterou jsme prošli, za sílu, kterou jsme v ní objevili. A poděkovat můžeme na konec i Bohu, že šel tou cestou s námi a nenechal nás padnout. Mnohdy je to opravdu dlouhý a náročný proces a jediné, co snad pomáhá, je vytrvalost – nevzdat tu vůli k odpuštění, nenechat to prostě být.

Má se vlastně člověk dívat do budoucnosti a sprádat plány do nového roku, nebo to má nechat na Boží vůli a raději volně plynout? Jak to máš ty? Jsi plánovačka, kapitánka svého osudu, nebo opak, nebo jak kdy?

Nejsem moc velká plánovačka. Už ne a vlastně nevím, zda jsem kdy úplně byla. Víím, k čemu mě volá duše, nitro, srdce, ale ta cesta je někdy dlouhá. Když jsem v dětství říkala, čím chci být, co chci dělat, tak určité aspekty z těch slov vyslovených s dětskou upřímností, se mi v životě postupně zhmotňují, a to nepovažuji za náhodu. Když říkám, že mám tvrdou hlavu a jdu za tím, co vnímám jako podstatné a pro mě důležité, ještě neznamená, že to mám naplánované.

Pro někoho jsou plány důležitou jistotou na vlastní cestě, jiný se těší, když si třeba naplánuje dovolenou nebo nějakou zajímavou práci. Já se ráno probudím a dívám se na nový den jako na dar, který si můžu rozbalit a pokusit se v něm plně být, ale o moc dál se nekoukám – na to už jsem pochovávala hodně lidí, kteří náhle uprostřed všeho odešli. Co zbylo z jejich plánů? Být plně v přítomném okamžiku je pro mě nutnost, byť to třeba zní jako fráze, cítím, že je to nejvíc, co pro sebe člověk může udělat. A možná, že nejen pro sebe...

Docela často se mě někdo ptá, jak je to s Boží vůlí v našem životě. Co je osud? C. G. Jung říkal, že to je naše nevědomí, co nazýváme osudem, nepoznaná část nás samých. Přiznám se, že na tyhle otázky se mi až nechce odpovídat. Vždyť jsme ještě neporozuměli úplně sami sobě, vlastnímu mozku. Využíváme jen malou část jeho kapacity – snad desetinu. Zbytek našeho „hardwaru“ je z určitého úhlu pohledu pořád tajemstvím. A jak potom rozumět tomu, kdo je Bůh a co s námi plánuje? Co je to vlastně osud? Věřím, že ve světě funguje určitý zákon akce a reakce – že vysíláš nějaké „vlny“ vibrace, energii – a k tomu přichází odezva. Ne vždy hned, ne taková, jakou bys chtěl, ale tu vibraci zkrátka něco nebo někdo zachytí. A odpoví. Moc se mi líbí jeden příměr – četla jsem ho v knize vědce Eda Yonga *Fascinující svět zvířat* (Prostor, 2024):

Představ si slona v místnosti. S ním tam jsou různá jiná zvířata – myš, netopýr, komár, chřestýš, pavouk a další. Každé to zvíře je vybavené jinak. Netopýr slyší myš, když vypískne, ale slon ji neslyší – její tón je pro něj příliš vysoký. Pavouk nevidí ani neslyší nikoho, ale jeho svět rámuje vibrace vlákn na pavučiny – podle nich pozná, že se kolem něco děje. Ta zvířata sdílejí fyzicky stejný prostor, ale každé ho prožívá po svém. Je to podobné tomu, jak my prožíváme sebe, svět a hledáme pro to nějaké pojmenování – třeba osud, Stvořitel. Myslím, že se do světa rodíme nějak vybavení – dostáváme určité „hřivny“, nadání, talenty, vlastnosti. Ty pak během života buď kultivujeme, nebo ne. A z různých pohnutí se dostáváme do situací, kdy se něco z toho může projevit. Můžeme vyrůst, něco se naučit, proměnit se. Neřekla bych, že tohle všechno je předem dané – že náš život je plně naprogramovaný. Máme určitou výbavu, určité okolnosti, ale co s tím uděláme – to záleží i na nás.

A bilancuješ na konci roku? Jak to vypadá? Probíráš se tou krabicí?

Přesně. Probírám se krabicí, listuju diářem, ale taky sešitem s poznámkami k jednotlivým křtům, svatbám, pohřbům, na to mám taky zvláštní sešit. Jsem trochu papírenská feti-

šistka. Bloků, tužek a inkoustových per není nikdy dost! Snažím se všem těm lidem (a událostem), které mi za daný rok prošli životem, věnovat aspoň myšlenku, poděkování. Tohle je moje oblíbená činnost s koncem roku, těším se na to daleko víc než třeba na nějaké bláznivé silvestrovské oslavy.

Bilancujete třeba společně s farníky? S dětmi?

V kostele děláme bohoslužbu vděčnosti s poděkováním za uplynulý rok a na Nový rok jsou pravidelně podvečerní bohoslužby, kdy se čte i verš z Písma, který nás potom tím rokem nějakou formou provází. Takové novoroční motto. S dětmi ani tolik ne. Žijí totiž v přítomném okamžiku a spíš si občas vzpomenou na nějaký konkrétní zážitek a třeba chtějí opakování.

Dopřála jsi synům takové opakování zážitku?

Ale jo. Když jedu někam na svatbu, křtiny nebo pohřeb a děti jedou se mnou, tak se zkrátka snažím, aby ty cesty byly spojené s výletem, nebo aspoň zastávkou na nějakém zajímavém místě, ať už historicky, architektonicky, gastronomicky... Poznáváme takhle republiku a je

tu opravdu tolik krásných míst! Z jedné kamenité cesty směrem k soše Radegasta, na které Vašík trhal borůvky, máme fotku, visí nám doma na zdi. Rád by tam jel znovu. O kus dál je Stezka do oblak a jiné atrakce, lákadla, lanovka a Maměnka a Libušín, pasti na peníze turistů, ale on měl přání zase šplhat po kamenech a trhat u toho borůvky, přesně na tom stejném místě. Jsou to úplně obyčejné věci, a možná že právě v nich se skrývá opravdové štěstí.

Co je to vlastně vděčnost? Co to slovo konkrétně znamená pro tebe? Není to jen takové zaříkávání osudu nebo Boha, abychom ho nevděkem nerozzlobili?

Spoustě lidí je Bůh jedno – nevím, jestli cítí trvalou vděčnost, a přesto se jim třeba daří dobře. Takže si nemyslím, že by vděčnost byla nějaké zaříkávání osudu nebo projev pověrčivosti. Stejně tak se ti mohou dít nepříjemné, bolavé věci i tehdy, když jsi vděčná a třeba i věříš v Boha.

Pro mě je vděčnost hlavně stavem vědomí, stavem bytí. Uvědomuju si prchavé chvíle, směs různých každodenních okamžiků – a kde v tom všem jsem já. Jak se cítím, co jsem řekla, udělala nebo neudělala, a jak se z toho případně poučit.

Existuje dobré mentální cvičení: když jdeš večer spát, ještě v posteli si zkus zrekapitulovat den pozpátku – prostě si

ho v hlavě přehraj od večera až po ranní probuzení. Zkus to! Já mám kolikrát problém si na všechno vzpomenout... nebo usnu někde v půlce! V praktikování vděčnosti vidím cestu, jak se osvobodit k životnímu postoji, kdy namísto toho, že si nárokuješ v životě to či ono, zjišťuješ, kolik toho už máš a z čeho případně můžeš dávat.

Zmínila jsi J. A. Komenského, za co jsi mu ještě vděčná ty a za co bychom mu měli být vděční všichni, čiště podle tebe, ne komeniologů?

Pro mě je Komenský neskutečně statečným člověkem – přišel o rodinu, zázemí, své celoživotní dílo. Několikrát v životě začínal od nuly, ale ani v pozdním věku se nevzdal, že bude druhé povzbuzovat k životu v plnosti. Jeho víra je obdivuhodná, nebo spíš vůle k životu, navzdory tomu, co vše prožil. Nezahořknul, aspoň to z jeho dochovaných spisů není nijak patrné.

Jsem mu také vděčná za jeho životní příklad – kde je vůle, tam je cesta. V názvu jeho knihy *Labyrint světa a ráj srdce* je vlastně všechno. Jdeš životem jako labyrintem, někde v sobě máš kompas, který ti ukazuje to, *co je důležité, ale očím neviditelné*, protože *správně vidíme srdcem*, no a ty jdeš do toho ráje srdce, hledáš ho, kolikrát už si myslíš,

že se z toho labyrintu vymotáš, a ten střed, ráj, odměnu, najdeš, ale zase je tam jen ten zelený plot, slepá ulička, musíš se vrátit a zase to zkoušet jinudy. Tohle jsou naše životní cesty, šlamastyky, bloudění, hledání... a Komen-ský to věděl, protože to žil a zanechal dalším generacím tenhle (sebe)zkušenostní odkaz. Je v tom skrytá velká síla a moudrost.

V současné době propaguje vděčnost pozitivní psychologie, ale mnohá náboženství ji znala od nepaměti. Kdy ses začala vděčností zabývat ty sama – teoreticky i do hloubky?

Mám jeden moment, kdy se mnou život opravdu silně zatřásl – bylo to 12. října 2012. Byla jsem tehdy těhotná a vracela jsem se ze svatby, kterou jsem oddávala. Auto, které mě vezlo, se srazilo s jiným vozem. Náš řidič nezvládl včas odbočit, a tak narazil do protijedoucího auta, které jelo až příliš rychle.

Tehdy mi došlo, jak se život může ve vteřině převrátit vzhůru nohama. V jednu chvíli tomu nic nenasvědčuje – a najednou je všechno jinak. Naštěstí jsme všichni z naší posádky přežili, ale šlo o centimetry. Všechno mohlo dopadnout úplně jinak.